

Supl.

MAGYAR KURIR

496181

A Z

II.

MDCCCXIX - dik

ESZTENDŐRE.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

A' FELSÉGES CSÁSZÁR ÉS APOSTOLI KIRÁLY
KEGYELMES ENGEDELMÉVEL.

K. PAPP MIKLÓS
gyűjteményéből.
AJTAI K. ALBERT
ajándéka 1902.

II. Fél Esztendő.

LIBR. UNIV. CLUJ-NAPOCA
N. 555 19

B É T S B E N,

Nyomtatott Nemes Haykul Antal betűivel.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

MAGYAR KURIR

Bétsből, Pénteken, Július' 2-dikán 1819.

Frantzia Ország.

Mínthogy a' Savary és egy Frantzia ifjú tengeri tiszt Vice-Gróf Desflotte között Smyrnában történt veszekedésről az újságainkból már kétféle tudósítást közlöttünk: illő leszen azt a' levelet is közlenünk, mellyet ezen ifjú Ur ezen történetről a' maga annyához *Marsiliába* utasított: —“

„Smyrna, Aprilis' 6-dikán 1819. Ezen kedvetlen történetről néked Kedves Anyám, kemmit nem írnék, ha attól nem félhetnék, hogy affelől mások nagyon hamisan fognak tudósítani. Tudod, hogy Savary, a' Frantzia Ex-Politziai Minister's az Enghien Princz egygyik gyilkosa itt van; a' történet gyakran összehozott bennünket a' társaságokban; de én soha véle beszédbe nem elegyedtem. A' többek közt egyszer falura, a' mi Konstantinápolyban lévő Követünk' anyossához Laferte aszszonysághoz hivattattunk ebédre mind ketten. Ebéd előtt 's ebéd felett is jól folytak mindenek: hanem azután Savary külömbkülömb Generálisainkra 's a' többek közt Moreaura forditta a' beszédet, hanem semmi jót nem mondott egygyikről is. A' Georges összeesküvését cél nélkül való *Politikai Gyilkosságnak* nevezte. Én azt feleltem, hogy ezekre 's a' több ehez hasonló összeesküvésekre nagy változások szolgáltak indító okúí, 's céljok is volt ezeknek, tudniillik, hogy *Bonaparte'* helyébe a' *Bourbonok* tétetődjenek thro-

nusra. — A' Bourbonok? így szólott *Savary*. — Igen is, a' Bourbonok, így feleltem én. Meglehet, hogy lehetek másokról való vélekedések is, tudniillik, más olyan Generálisokról, kiknek az armádához nagy befolyássok volt: hanem a' mi Marquis *Rivierét* a' Konstantinápolyi Követet 's a' több olyan összeesküdteket illeti, a' kik titkon vagy nyilvánosságosan a' Királynak szolgáltak, ezek nem czélozhattak egyébire, hanem csak az igaz jussal biró Dynastiának visszaállittatására. — *Savary* erre semmit nem felelt. — Egy ifjú ember felszollalván, oly ellenvetést tett, hogy abban az időben a' Frantziák közt senki se gondolkozott a' Bourbonokról. — „Az igaz, így feleltem én, de gondolkozott ám a' mi akkori Országglószékünk a' Princzekről, a' melly ezeket nem csak hogy Német Országról és az Oroszbirodalomból elkergettette, de ha lehetett volna még Angliából is elkergettette volna, a' hol utolsó menedéket találtak. Minden tudja, hogy egygyet ezen Princzek között a' Frantzia Országglószék elfogatott, hogy Frantzia Országban meggyilkoltassa. — Ezen szókra *Savary*, mellyek néki kétségkívül nem tettettek, nem felcshett, mivelhogy *Madam La-Ferte* engem' karon fogván, magát véllem sétálni vezetett, 's ekképpen a' vetkedés félbeszakadott. Én úgy itélek, hogy beszédem *Savaryt* meg nem bánthatta: de ő, a' szobából való kimenetelem után, mint hallotiam, rútul kibotsáikozott ellenem:“

azonban tsakugyan megígérte az ottlétőknek, hogy ezen tárgyról nem szoli véleményt többet. De én akkor mind ezekből semmit nem tudtam. Elkísérvén az Aszszonyt 's a' teucer' partja felé, melytől valami egy óratávolsagra lehettem, visszatérvén, látom, hogy Savary a' Kapitányommal beszél, 's mikor éppen a' hajóra belépni akarnék, megszollit, így szollván: De-Flotte Urnak a' vala-czélzása, hogy engem' megbántson? — Én az Úrral nem is szolltam, mondék — esmer-é az Úr engem' — de Savary tovább is kötölődzött, mondván, hogy én az ő szerentséifen állapotjával, mint az ő meggyalázására való alkalmatossággal éltem — 's ezen kötölődzéseközben mind továbbtovább távozott a' parttól véliem egygyütt. — Én még egyszer elé hoztam, hogy nem véle beszéltem, de, ha tsak ugyan megbántódottnak tartja magát, kész vagyok az elégtételre. — Gondolja-e *La-Flotte* Ur, így felelt Savary, hogy én megverekedésre bocsátom magamat? — Miért ne? mondék én — Gaz ember, így felelt Savary, 's azonban palizóját kapván azzal föbe tsapott. — Az Úr, mondék én, egy J... F... 's nem lévén se kard se' páltza nállam, egy nagy pipaszárat akartam felkapni, a' midén ő néhány versben úgy hárántékon tsapott, hogy néhány sebet kaptam. Az alatt a' tengerről emberek szaladván segítségemre, kivettek a' Savary keziből, azt gondolván hogy meg akar ölni. Én tsaknem megdühöttem mérgembe, mint anyám-aszszony gondolhatja. Azonban akaratom ellen a' hajóra vittek és sebeimet bekötötték. A' Kapitányom beszéli, hogy a' Frantzia Consul nagyon mérgeiödvén gyilkosom ellen, rendelést tett elfogattatása eránt, 's a' több idegen Consulokat is megkérte, hogy ne adjanak néki magoknál menedéket, melyet ezek minnyájan meg is ígértek, hanem Savary az An-

glus kereskedőkhöz vonta-el magát, itt pedig tilalmazza a' törvények a' valamelly kereskedőnek házához való erőszakos be-rontást. Én elébb megvigasztalhatatlan voltam azért, hogy a' Consul ily gyilkos ügybe elegyítette magát, melyért én tulajdon magam' kezemmel szerettem volna bosszút állni: hanem jobban meg-gondolván a' dolgot, arra birt lekiiesme-retem és kötelességem, hogy bizzam tsak a' törvényekre azon átkozottnak megbün-tetését, a' ki tsak orozva megtámadoi 's gyilkolni tud." — *Vice Gróf D.-Flotte.*

Savary ezen történet után egy Anglus hajóra feülvén, Angliába evezett.

Vandamme, kiről azt írta val, hogy tovább való rendelésig *Havréban* letartóztatak volna, Jun. 15-dikén *Ab-bevillán* utazott által, útját Belgium felé folytatván.

A' Nemzeti Conventnek Gay nevű tagja, ki hasonlóképpen a' XVI-dik Lajos megölettetésére vutizált volt, engedelmet nyert az országba való visszamonetelre.

Nixeவில்nél a' Maas departamentjében egy paraszt krumplit kapálván, 48 arany és 67 ezüst pénzdarabokra talált, melyek a' 16-dik században verettek. — Nagyobb kintsre találtak, mint mondják, a' Meurthe departamentjében, Vics mellett. Frantzia Országnak eddig nem volt sója. Most ám sóra találtak, pedig, mint mutatja, sikeres fog lenni.

A' Király' oltalmazása alatt egy nevezetes társaság formálódott, melynek nagy emberek lévén tagjai, sok jót lehet tölle várni. Sok Érsekek, Püspökök, Pairek, Marschallok, Státustanátsosok a' tagjai. Első ülését Junius' 14-dikén a' Princz Angouleme' előülése alatt, az Érseki épület' szalájában tartotta. Ezen társaság a' felett tanátskozik, hogy a' foglázak' állapotját jobba lehessen tenni.

Nagy Britannia.

Azon levélnek hátralévő részében, melyet a' Chinai Császár az Anglus Királyhoz küldött, ily szókkal oldozza-fel az Anglus Uralkodókat attól, hogy hozzá több Követekeket 's ajándékokat küldjenek: — „A' ti Országotok meszszebb esik a' Centralis és Virágzó birodalomtól, hogy sem a' Követnek küldése ily meszsziire a' tenger bányhódó hajjai közt, könnyűnek tartódnána. Osztán úgy látszik, hogy a' ti Követeiket, a' mi birodalmunk' erköltsseit 's ceremonijait még nem is igen tudják gyakorolni, mellyek valósággal oly nagyon is erőltetik a' nyelvet és ajakakat, hogy nagyon bajos kiállani. A' mi az ajándékokat illeti, ezen mennyei birodalom kevésre betsüli a' ti meszsziőről jövő ajándékaitokat. A' ti Országotok béli gyöngyöket, bár mi elmésen készítették 's gondjokat viselték is, még se' tartja se ritkálnak se' betszekeknek. —

„A' mit néktek, O Király! a' Császár leginkább ajánl, az, hogy népciteket békeségben 's határlineáitokat jó erőben tartásatok, azért, hogy azon részek között, mellyek a' ti otthon lévő tartományaitoktól nagyon meszsziire esnek, szakadások ne történjenek. (Ezen szókkal Angliának napkeleti Indiai birtokaira látszik célozni a' Császár). Végezetre telvességgel nem leszsz tehát szükséges, hogy ti ily meszszefföldről Követet küldjete, 's azt hegyenvölgyen 's az Oceanus tengeren által ide utoztassátok. Tsak szivetekeket öntsétek-li a' tartozó engedelmesség által, azután éppen nem szükséges az, hogy valamely meglatározott időben ismét ide küldjete valakit a' mennyei jelenléte' látására, mind addig, miglen tudtotoakra nem fog adatni, hogy ismet az ezen birodalomból ketyoló Változtató Polyamatthoz járuljatek. Ezen Cs. parantsolat azért adattatott, hogy ti ezt

mind örökönörökké kövessétek. Kia-King — 21. esztendő, 7. dik hónap, 26. dik nap (az az: Sept. 12. dike 1816-ban).

Londoni aczélmíves Sourby, úgynevezett égből hulló kőnek (meteorumnak) vasából (Nickel) készült kardot küldött Sándor Császárnak ajándékba, a' ki brillantós szép gyűrűt küldött neki érte. A' *meteorumot* Barrow nevű hajós Kapitány hozta a' Jöreménség' sokáról Londonba, és Simson Termant nevű Chemicus olvasztotta meg, és úgy találta, hogy 10 fontos meteorumban egy font Nickel találtatik. Barrow egy egész massa ily égből hulló követ hozott magával, mint mondják.

Olasz Ország.

Austriai Császár ő Felsége Romából való elindulásának napján ezen fő Személyeket tisztelte-meg nékiek ajándékozott Renczimerek által, u. m: Cardinalis Matteit a' Sz. Collegium Dekánnját 's Hertzeg Altierit Romai Senatort a' Szent István nagy keresztjével; *Barbarini*, *Chigi* és *Piombino* Hertzegeket a' *Leopold* nagy keresztjével; *Cesarini*, *Zagarolo*, *Odeschalchi* és *Cerveteri* ertzegeket ugyan ezen Rend' közép keresztjével; továbbá, a' Vas Korona nagy keresztjével *Marquis Massimót*, közép keresztjével *Canovat* a' híres képfaragót, kis keresztjével pedig a' mestersegek' *Thorwaldsen*, *Commucini* és *Landi* nevű világszerte híres Professoraikat.

* * *

A' Tiberishen áskáló készülétek' Igazgatója, Austriai Császár ő Felségének udvarlására menvén, 's az áskálási legfőbb maschinának modelláját megmutatván, ő Császári Királyi Felsége is beiratni méltóztatott magát az Aktzionariusok közzé tiz Aktziákkal.

Hazai Dolgok és egyéb Toldalékok.

GRÓF FESTETICS GYÖRGY

h a l á l a k o r

Gróf László fiához.

Dülnek az oszlopok, roskad az épület,
Festetics elhuntál hazád' omladékin,
Pislogtass még reményt oh tarka terület,
Tapostatott diszünk' terjedő árnyékin!

Naprúl napra jobban vérző honn kebelek,
Mert Nagygyainkban most már paizst nem leltek,
Ne tsudálkozzatok, ha jajt énekelek,
Melylyet szúrt sebeink szívemben érleltek.

Mint mikor a' talkok' legelőjévé szánt
Pusztulásra jutó tág törpe tserében
Egy végső magános ag tölgyet sujt 's leránt
Jupiter' haragja büntető mérgében:

Úgy zuhant-le Györgyünk. Sűrű zokogások
Duna Tisza körül felemelkedének,
Mint annyi meg annyi felhőborulások
Zsámolyához, ködös egünk' Istenének.

Szerteszét a' könnyes magyar nép' felette
A' függő felleghen lengő szél' szózatja
Les kiki' fülébe, hogy minden érthette,
E' fontos beszédet fen'ten hangoztatja:

„Vagynak, kik feletted György számos'b keresztel
Czifrább pántlikákkal büszkén melylyeskedtek;
De ők sugárt vettek, te sugárt eresztel,
Melylyet melylyel fényítsz, 's így fénylesz felettek.

Szüntelen nemzeti dísz 's honn boldogságot
Buzogtál, 's credvén a' mély jövendőnek
Ha neveltél olykor szomszéd tót vagy ágot,
Mehagytad nyirokját a' magyar szállónak.

A' honni áldások' nemes kifejtője'
Bölts lelke, köztetek lebegjen örökre.“

Ekkor egy kis Angyal, Nemzetünk őrzője,
Ki hajdan nagyobb volt, 's nem szorult ködökre

Menyei virány közt halvány alakjával
Magát a' felhőkből gyermekként mutatta
'S ott felül repesvén kis kurta szárnyával
A' sír mellé a' sok kalászt rázogatta.

Teli kalászt azért hányt égből Angyalunk,
Hogy emlékeztesen Atyád' nagy lelkére.
Vetett, hogy arassunk, György — leve hát dalunk,
Te léssz, ha törsz a' mag' megérlelésére.

Gyomlálgasd nemzetünk', de Magyar maradjon.
Hágjon boldogsága, hágjon dicsősége;
Atyád' dísz pályáján érdemed haladjon,
És a' szép kezdetnek ne érkezzék vége.

Oh ti, kiknek ég föld adott tehetséget
'S még is Angyalunkat pulyává tettétek
Ha fentebb érzétek hamuvá nem égett,
E' mindennap rogyóbb hazát tekintétek.

Ha hanyatlásunknak okát nem látjátok,
Következéseit busongva érzitek,
Elhányván nyelvteket, szenny, görts, fagy ült rátok
Bár ragyogtak lángot vitéz eleitek:

Kis Gyeniusunkat mutattam; ortzája
Kis kurta szárnyával változhatik mássá.
Tsupán Nagygyainktól függ annak formája,
'S György hamvai felett nőhet oriássá.

Alsó-Olyson, Máj. 15d. 1819.

Gróf D e s s e ö f f y J ó ' s e f .

Pesti levelek szerint következő módon innepeltetett az idén, az Univerzitásnak az Ország középpontjára való általtételének örömnapja. Öszvegyülekeztek az Univerzitásnak díszes Templomába nem tsak a' Tanító Urak, és a' Tanulók, hanem számos különböző rendű Férfiak is, 's azon fényes pompával tartott Nagy Misét meghalgatták, melyet Mélt. és Fő Tiszt. Paintner Mihály Püs-

pök Úr tartott. Azután az Univerzitásnek nagy palotájába jöttek öszve az Intézet-hez tartozó személyeken kívül számos Úri Vendégek, kik előtt T. T. Schedius Lajos Úr, az Aesthetikának Kir. Tanítója, ékes beszéddel előadta: minő tulajdonsága légyen egy fő tudományos Intézetnek; mitsoda öszveköttetésben légyen az a' Státussal; és ezekre nézve mi kötetesége légyen mind a' Tanítóknak, mind

a' Tanulóknak. Az egész gyülekezet háladatos érzésekkel eltelve oszlott-el, 's magasztalta mind boldogult Mária Theresiát, ki a' tudományokat Országunkba illy szerentsésen béplántálta, mind a' mostan ditsősségesen Uralkodó Felséges Királyunkat, ki a' tudományos Intézeteket és Tudósokat nagylelkű ápolgatásaival gyámolítja.

Temesvárról. A' mult Jun. 9-dik napja az itt lévő kegyes Oskolákra nézve különös innepléssel nevezetessé tétetett; midőn a' helybéli tanuló Ifjuság önként öszve tett költséggel szerzett két-féle Oskolai Zászlóját kedves, és nagy érdemű Igazgatójától által venné. Szokott délelőtti Tanítás után sok fő rangú személyektől és számos Ifjakkal érdemes Szülőiktől, és Gazdáiktól kísértetve a' legtágassabb szobába öszvegyülekezének: a' hova is a' drága árú, egyik oldalán a' Kegyes Oskolák, másikon a' Gymnasium tájmerével díszlő zászló, dob, és mu'sika hanggal, válogatott Ifjak által kivont kard között behoztatott. — Nagy Tiszt. Zimandehk Jeromos Director Úr, egy igen szívreható deák beszédet tartott ez alkalmatossággal. — Melyre hatodik Oskolabéli Tanuló, Body Antal, az egész Ifjuság' nevében, az Ifjuságnak boldogsága' előmozdításán törekedő Igazgatójának válaszolt. — Minekutánna a' Neshoda Antal, ugyan azon hatodik Oskolai tanuló által, egy nagy pergamen ár-kusta rajzolva leírtt neveik azoknak el-olvastattak, kik e' drága Kints' megszerzésében részt vettek, emlékezet okáért azon Papiros tábla a' zászló fája üres-gébe bététetett. Utoljára Tiszt. Bok-

ross Ferencz Tanító Úr által ez alkalmatosságra készítettett, és kinyomtatott deák Oda felolvastatott, és a' számos Gyülekezet között elosztatott.

H í r d e t é s.

Az Albert Hertzeg' Moson Vármegyében helyheztetett Magyar-Óvári Uradalma által hírül adatik, Hogy a' jövő Julius' 20-dikáig, 30 darab, megkülönböztetett szépségű, a' hazában neveltetett 's már a' Climához hozzá szokott, Helvetziai származású Szarvas-marhák, úgymint részint Bika- részint Üsző-borjak, fél esztendőttől fogva harmadfélig való esztendősek, el fognak adattatni. A' kik ezen marhák közzül vásárolni kívánnak, ezennel meghivattatnak, hogy e' végre a' mondott napig itt helyben jelentsék magokat.

Költ Magyar-Óváron Janius' 19-dikén 1819-ben.

Eredeti Spanyol Hágókosok, Anya- és hágatni való Juhok, Fejőstehenek' 's borjak' Kótyavetyéje.

A' Cs. K. Ősi és Familiai jóságok' Fő Igazgatása által a' jövő Augustus 23, 24 és 25-dik napjain, Magyar Országban feles számú eredeti Spanyol Hágókosok, a' tenyészésre egészen alkalmas anya és hágatnivaló juhok, számos fejőstehenekkel 's borjakkal egygyütt, azonnal való készpénz fizetéséért, közönséges kótyavetye' útján eladattatni fognak.

Maga a' kótyavetyélés az irt napokon délelőtti 9 órakor a' Höltsi Cs. K. mulató kastélyban közönséges rendtartással megy' véghez.

Költ Bétsben Jun 1-ső napján 1819.

Száz forint Conventiós pénzért adtak Váltó czédulában: —

Junius' 30-dikán 247 $\frac{1}{2}$ — Julius' első napján 248 — forintot.

Jegyzés. — Az Olvasó Urak' nevei még rendbeszedve nem lévén, azért ma a' régi borítékok szerént mindeneknek Ujságot küldöttünk.